Inleiding
Onze kernboodschappen
Controlekader
Vooruitkijkend
Bijlagen
Inhoudsopgave

Boardletter

Controle 2021

Provincie Utrecht

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
22 december 2021

Inleiding
Onze kernboodschappen
Controlekader
Vooruitkijkend
Bijlagen
Inhoudsopgave

Inleiding

Provincie Utrecht
T.a.v. de Provinciale Staten van provincie Utrecht
Postbus 80300
3508 TH UTRECHT

22 december 2021

Referentie:7T3NRTNZXY42-1258332713-72

Geachte leden van de Provinciale Staten,

Graag presenteren we u hierbij onze boardletter die voortkomt uit de controle van de jaarrekening van provincie Utrecht over het boekjaar dat eindigt op 31 december 2021. We hebben onze werkzaamheden uitgevoerd in overeenstemming met ons controleplan 2021.

Dit rapport is gebaseerd op onze werkzaamheden tot en met 29 oktober 2021. Indien er na deze datum nieuwe bevindingen zijn met betrekking tot de interne beheersing, dan zullen wij dit met u delen in ons accountantsverslag.

Het rapport bestaat uit drie delen. In deel 1 geven wij een overzicht van onze kernboodschappen. Deel 2 beschrijft diverse aspecten gerelateerd aan de interne beheersing. Deel 3 beschrijft de relevante ontwikkelingen voor uw provincie en uw status van voorbereiding op deze ontwikkelingen.

Wij hebben de inhoud van dit verslag in november/december besproken met de ambtelijke organisatie en de gedeputeerde financiën. Deze boardletter bespreken wij met de financiële auditcommissie op 19 januari 2022. Hebt u nog vragen, neemt u dan contact met ons op. Wij zijn uiteraard graag bereid om de inhoud van deze rapportage nader toe te lichten.

Hoogachtend,
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Dit document is elektronisch ondertekend door:

Martine Koedijk

drs. M.J.A. Koedijk RA RE
partner

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Thomas R. Malthusstraat 5, 1066 JR Amsterdam, Postbus 90357, 1006 BJ Amsterdam
T: 088 792 00 20, F: 088 792 96 40, www.pwc.nl
'PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

Inleiding
Onze kernboodschappen
Controlekader
Vooruitkijkend
Bijlagen
Inhoudsopgave

Onze boodschappen

In dit hoofdstuk staan we stil bij onze belangrijkste boodschappen die we hebben geformuleerd naar aanleiding van de interim-controle bij provincie Utrecht

01

Inleiding
Onze kernboodschappen
Controlekader
Vooruitkijkend
Bijlagen
Inhoudsopgave

Onze kernboodschappen

Organisatie werkt actief aan structurele verbetering interne beheersing, op onderdelen wordt gewacht op implementatie van nieuwe systemen

Wij hebben de kwaliteit van uw interne beheersing langs het drielijnenmodel beoordeeld. In de volle breedte zien we dat de interne beheersing van provincie Utrecht verbetert. Zo zijn verbeteringen doorgevoerd in enkele primaire processen (o.a. betalingsproces/ verstrekken van subsidies). Daarbij zijn bewuste keuzes gemaakt om te wachten met het inrichten van sommige controles tot een nieuw systeem (o.a. financiën, HR en subsidies) is geïmplementeerd. De provincie kiest zo voor structurele inbedding boven snelheid. Daarbij wordt verder geïnvesteerd in de 2e en 3e lijn wat ook daadwerkelijk resultaten oplevert. Zo zijn maatregelen getroffen in de financiële administratie en worden, met coördinatie vanuit de 3e lijn, processen verder geformaliseerd en controles opnieuw ingericht. Belangrijke waarneming is dat achteraf nog veel controles worden uitgevoerd (door de 2e en 3e lijn) om tekortkomingen in de primaire processen op te volgen (reparatie achteraf). Het is belangrijk om verder te werken aan structurele beheersmaatregelen in de primaire processen (incl. inrichting in IT-systemen). U heeft hierbij intern de beheersing van projecten, de kwaliteit van ramingen (voorspellend vermogen) en management-informatie in de domeinen als verdere ontwikkelpunten benoemd.

Programma 'versterken financiële functie' afgerond

Met het afronden (en overdragen aan de lijnorganisatie) van het programma 'versterken financiële functie' zijn belangrijke aandachtspunten opgevolgd. Processen en werkwijzen zijn geformaliseerd, taken en verantwoordelijkheden afgebakend en de controle op de naleving van veel onderdelen is ingericht. Het verder versterken van de interne beheersing vanuit bedrijfsvoering wordt vormgegeven in het programma BV Beter. Het grootste deel van de verbeteringen is in 2021 geïmplementeerd of is in 2021 onder-handen. Voor 2021 hanteren wij daarom nog een volledig gegevensgerichte controle.

Vervanging financieel systeem verwacht per 1/1/2023

Als onderdeel van de financiële doorontwikkeling is de vervanging van het nieuwe financiële systeem een belangrijk aandachtspunt. De aanbesteding is in voorbereiding. Hierbij is de bewuste keuze gemaakt om te koersen op een vervanging per 1 januari 2023, zodat de inrichting van het systeem goed kan worden doordacht, uitgewerkt en geïmplementeerd (in plaats van oude inrichting opnemen in nieuw systeem). Wij begrijpen deze keuze en adviseren om voldoende zichtbare controles in te richten voor de migratie van gegevens.

IT-beheersing vraagt nadrukkelijk aandacht, CIO-office moet verdere impuls geven, diverse SAP-bevindingen opgevolgd

Uit de beoordeling van uw IT-omgeving blijken aandachtspunten. Het beleggen van de verantwoordelijkheden rondom de IT-omgeving is hierbij heel belangrijk. Door onvoldoende duidelijkheid hierover blijven de IT-ontwikkelingen achter bij de ambities. De provincie is gestart met het geven van opvolging. Door de directie is besloten om te komen tot een CIO-office. Hiertoe zal op korte termijn een kwartiermaker worden ingehuurd. Een belangrijke opgave hierbij is om gestructureerd de regie op nieuwe IT-ontwikkelingen in de organisatie te pakken en het opvolgen van IT-bevindingen uit verschillende audits. Wij concluderen verder dat er afgelopen jaar stappen zijn gezet in de opvolging van aandachtspunten in SAP, o.a. ten aanzien van de configuratie van SAP en informatiebeveiliging & privacy. Op de onderdelen change management en user management is nog beperkte voortgang zichtbaar.

Bewustwording over risico's cybersecurity, verbeteringen mogelijk

Uit tussentijdse gesprekken begrijpen we dat in 2021 geen significante cyberincidenten/ datalekken hebben plaatsgevonden. Er is in de organisatie voldoende bewustwording over mogelijke risico's. Wel zien wij mogelijkheden de risico's verder in te perken, o.a. een toets op de wijzigingen crediteurenstamgegevens (bijv. met nabellen/internetsearch).

Aandachtspunten Covid-19 zijn in beeld, opvolging jaarrekening 2021 belangrijk

Ook in 2021 heeft Covid-19 gevolgen voor de verslaggeving. Onze indruk is dat de risico's grotendeels in beeld zijn (o.a. ten aanzien van risico's openbaar vervoer), maar nog wel verder vertaald moeten worden naar eventuele verwerking of toelichting in de jaarverslaggeving 2021. Wij vragen in het kader van de jaarrekeningcontrole om weer een interne analyse uit te voeren en de mogelijke risico's en gevolgen hierin uit te werken.

Rechtmatigheidsverantwoording uitgesteld naar 2022, provincie gaat voor proefjaar

Landelijk is de rechtmatigheidsverantwoording uitgesteld naar 2022 (o.a. door vertraging in besluitvorming). Het college van de provincie heeft uitgesproken 2021 als een proefjaar te zien. Hierbij worden voorbereidingen getroffen, wordt er gefocust op het verder inrichten van (verbijzonderde) interne controles en wordt ook actief gevraagd aan eenheden om eventuele onrechtmatigheden intern tijdig te melden. Wij adviseren de belangrijkste leerpunten, uitkomsten en risico's te benoemen in de paragraaf bedrijfsvoering in het jaarverslag 2021.

Inleiding
Onze kernboodschappen
Controlekader
Controleomgeving
Interne beheersing
IT-risico's en beheersing
Continuous Monitoring Platfom
Cybersecurity
Fraude en wet- en regelgeving
Impact op aanpak
Vooruitkijkend
Bijlagen
Inhoudsopgave

Controlekader

Dit hoofdstuk is bedoeld om u inzicht te geven in de controleomgeving inclusief de maatregelen ter voorkoming van fraude. Daarnaast reflecteren we in dit hoofdstuk op de status van de interne beheersing, inclusief de beheersing van de IT-omgeving.

02

Inleiding
Onze kernboodschappen
Controlekader
Controleomgeving
Interne beheersing
IT-risico's en beheersing
Continuous Monitoring Platfom
Cybersecurity
Fraude en wet- en regelgeving
Impact op aanpak
Vooruitkijkend
Bijlagen
Inhoudsopgave

Controleomgeving volop in beweging (1/2)

In 2021 zijn flinke stappen gezet in de verbetering van de interne beheersing. Gericht is gekeken welke acties op korte termijn uitgevoerd kunnen worden. Hierbij is rekening gehouden met investeringen in nieuwe systemen, waardoor acties op korte termijn niet altijd efficiënt en effectief zijn. Zo staat Utrecht aan de vooravond van vervanging van o.a. het HR-systeem, implementatie van een subsidiesysteem en de aanbesteding van het ERP-systeem (inclusief financiële administratie). Met gerichte keuzes investeert de provincie verder in de bedrijfsvoering en interne beheersing.

In oktober 2021 zijn de eindresultaten van het verbeterprogramma financiële functie via een magazine gerapporteerd en zijn de resultaten overgedragen aan de lijnorganisatie. Hierbij is er ook voldoende aandacht voor het structureel verder oppakken van nog openstaande zaken. In het verbeterprogramma is er veel aandacht geweest voor o.a. de opleiding van medewerkers en het uniformeren en documenteren van basisprocessen. Het beheer en de functionaliteit van de financiële administratie SAP hebben veel aandacht gehad. Dit blijkt ook uit de hoeveelheid afgewikkelde openstaande bevindingen.

Onderstaand gaan wij kort in op de drie verschillende lijnen. Wij zien dat de lijnen steeds meer gezamenlijk oppakken. Zo bestaat inmiddels een goede afstemming en samenwerking tussen team AO/IC en eenheid CCO, maar worden ook de primaire processen actief betrokken voor overleg. Wel worden op dit moment veel tekortkomingen in de interne beheersing door de 2e en 3e lijn opgevolgd. Dit betreft daarmee reparatieacties achteraf. Het is aan te bevelen om meer structurele beheersmaatregelen in te richten in de primaire processen (inclusief verankering in IT-systemen). Het management heeft dit intern ook als aandachtspunt aangemerkt en zal hier gericht verdere acties op ondernemen.

Eerste lijn: Implementatie van herinrichting zet door

In de eerste lijn ligt de primaire verantwoordelijkheid voor de getrouwheid en rechtmatigheid van transacties binnen de eigen processen.

In 2021 is gestart met een programma voor de verbetering van de bredere bedrijfsvoering en de provinciale processen. Onder de titel BV Beter wordt de uniformering en procesgang opgepakt van provinciebrede processen gekoppeld aan de bedrijfsvoering. Het bevat de onderdelen bedrijfsvoering algemeen, HRO, inkoop, subsidie en juridisch facilitair. Per proces komen de structuur, processen & interne beheersing, applicaties, systemen & methoden, medewerkers en cultuur & managementstijl aan bod.

Dit met als doel om de werkwijzen te structureren, te formaliseren en de koppeling met de applicaties te maken. Concreet voorbeeld is de aanschaf van een subsidiesysteem om de subsidiestroom te digitaliseren.

Daarnaast is in 2021, in samenwerking met de eenheid concerncontrol en de senior adviseur bedrijfsvoering, een vervolgstap gezet in het monitoren van de opvolging van aanbevelingen uit eerdere rapportages. Diverse controles in de primaire processen zijn geformaliseerd en geïmplementeerd, o.a. binnen het betalingsproces. Verdere ontwikkeling zit voornamelijk in het uitwerken en werken aan het hanteren van een standaard workflow, waarbij verschillende rollen worden ingericht conform een autorisatiematrix.

Voor de omvangrijke provinciale processen is intern duidelijk waar de belangrijkste bevindingen bestaan en welke vervolgstappen hierbij gezet moeten gaan worden. Uit de status van onze eerdere bevindingen blijkt dat op onderdelen nu actie is ondernomen c.q. onderhanden is, voor een aantal bevindingen gewacht wordt met opvolging tot een nieuw systeem is geïmplementeerd en dat met name in de overige processen (bijv. inkomende subsidies) nog vervolgacties ingezet moeten gaan worden. Onze aanbeveling is om, in samenhang tussen de drie lijnen, ook voor de overige processen processchema’s in te richten, te nemen structurele maatregelen inzichtelijk te maken en te komen tot implementatie ervan.

Inleiding
Onze kernboodschappen
Controlekader
Controleomgeving
Interne beheersing
IT-risico's en beheersing
Continuous Monitoring Platfom
Cybersecurity
Fraude en wet- en regelgeving
Impact op aanpak
Vooruitkijkend
Bijlagen
Inhoudsopgave

Controleomgeving volop in beweging (2/2)

Tweede lijn: Investeringen hebben vorm gekregen

De invulling van de tweedelijnscontroles ligt in de organisatiestructuur met name bij de businesscontrollers, de financial controllers en het team AO/IC.
We observeren dat de financial controllers functioneren als een team en de onderlinge samenwerking tussen de teams steeds beter verloopt.

Aandachtspunt is naar onze mening dat de strategische financiële kennis bij een beperkt aantal medewerkers is belegd. Dit maakt de organisatie kwetsbaar. Juist in een dynamische externe en interne omgeving (die ook steeds complexer wordt door o.a. innovatie, samenwerkingsverbanden met derden en wijzigingen in regelgeving) is het belangrijk om dit breder te beleggen en hierin te investeren.

Gedurende 2021 is ook nadrukkelijk gekeken naar de herinrichting en verdere ontwikkeling van de financiële administratie. Hierbij wordt ook o.a. gekeken naar teamdynamiek, het voorbereiden op de ‘future of finance’ en het investeren in de medewerkers door trainingen. Het verbetertraject SAP met functie-scheidingen en ontwikkeling van Power BI-rapportages is ingezet in 2021. Hiermee wordt inzicht verkregen in de stand van de administratie en wordt de voortgang van de inkomende facturenstroom versus vastgelegde verplichtingen gemonitord. In het handboek verslaggeving is meer structuur aangebracht en zijn duidelijke instructies opgenomen. Alle informatie is in Sharepoint (gestructureerd) beschikbaar voor medewerkers. Daarnaast is het team bezig met het ontwikkelen van een robot voor afhandeling van facturen en wordt de financiële administratie maandelijks afgesloten, waarbij ook wordt gelet op de kwaliteit van de onderbouwingen van balansposten.

De bredere inrichting van de 2e lijn (buiten bedrijfsvoering om) ligt op de doorgroei van businesscontrol en projectcontrol in de domeinen.

De doorontwikkeling in volwassenheid van de P&C-cyclus is erop gericht om de bestuurlijke termijnen met een kwalitatief goede informatievoorziening na te kunnen leven. Het verbeteren van het ramingsproces (voorspellend vermogen) is hierbij intern als belangrijk aandachtspunt aangemerkt.

Derde lijn: Formalisering zorgt voor duidelijkheid

De derde lijn (eenheid CCO) heeft in 2021 o.a. gecoördineerd dat de processen verder geformaliseerd zijn. Hierbij zijn risico’s geïdentificeerd en verder uitgewerkt (met o.a. een verdeling in risico’s door fouten of risico’s door (mogelijke) fraude). De organisatie heeft hierin stappen gezet en de werkprogramma’s ten aanzien van derdelijnscontroles aangepast waar nodig. Hiermee wordt o.a. ook invulling gegeven aan de verdere ontwikkeling van risicomanagement in de organisatie.

De voorbereiding op de rechtmatigheidsverantwoording is daarbij een belangrijk thema. Uitgangspunt is met name dat de provinciale processen op orde moeten komen om de rechtmatigheid te waarborgen. De provincie zet hier concreet stappen in. Wij zien bijvoorbeeld dat er meer frequent en al gedurende het jaar afstemming is tussen CCO en PwC over rechtmatigheidsbevindingen.
Ook worden in tussentijdse rapportages al eerder meldingen gedaan over eventuele risico’s van onrechtmatigheid. Dit betekent ook dat de organisatie hier meer zelf grip op heeft en belangrijke risico’s eerder inzichtelijk krijgt.

Voor komend jaar is het belangrijk om de goede basis die er nu staat verder uit te breiden, door o.a. ook overige processen nader uit te werken.

Inleiding
Onze kernboodschappen
Controlekader
Controleomgeving
Interne beheersing
IT-risico's en beheersing
Continuous Monitoring Platfom
Cybersecurity
Fraude en wet- en regelgeving
Impact op aanpak
Vooruitkijkend
Bijlagen
Inhoudsopgave

Onze observaties van uw controleomgeving

De controleomgeving vormt de basis voor een goede opzet van de processen en de effectieve werking hiervan. Hieronder hebben we uw interne controleomgeving geëvalueerd per onderdeel van de interne beheersing en geven wij u onze aanbevelingen. Onze conclusie is dat de elementen van de controleomgeving voor provincie Utrecht in ontwikkeling zijn en dat de verdere implementatie in 2021 een vervolg heeft gekregen, door o.a. het beschrijven van processen, beheersmaatregelen en identificeren van risico's. Doorontwikkeling van de procesbeschrijvingen en verdere uitbreiding (toevoegen van andere processen) is onderhanden in de organisatie en zal zich voortzetten in 2022.

1. Controleomgeving

- College wil transparant, integer en ethisch handelen. Een goede jaarlijkse verslaggeving is hiervan een belangrijk onderdeel. Het structureel investeren om de processen te verbeteren is belangrijk.
- De Staten (incl. FAC) kijken kritisch mee in diverse thema's en stellen vragen vanuit toezichthoudende rol.
- CMT wil doorpakken in de ontwikkeling van de organisatie. Zowel cultuur, gezamenlijke waarden, grip op IT en financiën en verbeteren van processen zijn hier onderdeel van.

2. Risicobeoordeling

- Frauderisicoanalyse is verder aangevuld en geïmplementeerd in 2021.
- Wijzigingen in risico's en processen worden beoordeeld door het team AO/IC van domein Bedrijfsvoering en de medewerker VIC audit van de eenheid CCO.
- Er wordt actief gewerkt aan de bewustwording en invulling van risicomanagement, hierin worden de Staten actief meegenomen.

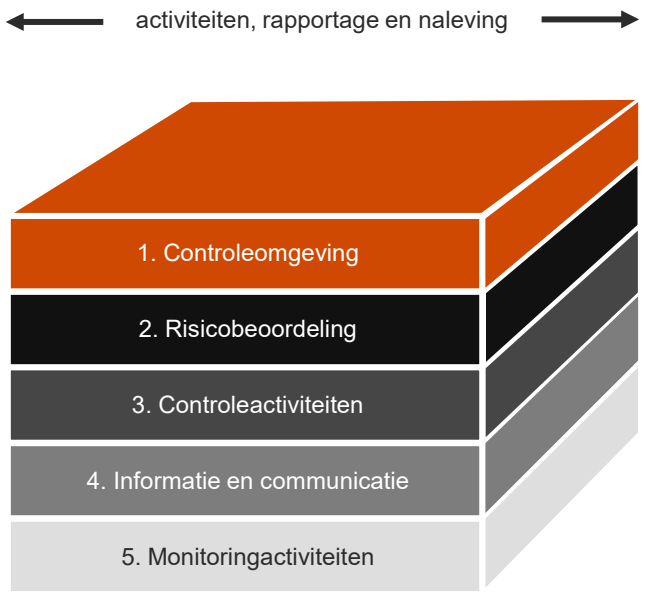

3. Controleactiviteiten

- De eenheid CCO voert de controle en monitoringactiviteiten uit op basis van het VIC-plan, samen met het team AO/IC.
- De financiële processen zijn in 2021 geïmplementeerd voor processen inzake inkopen, personeel, subsidies en treasury. Verdere uitwerking van processen en aanscherping van bestaande processen is onderhanden.

4. Informatie en communicatie

- De informatievoorziening op basis van de financiële administratie is in ontwikkeling en onderdeel van het programma 'Versterken financiële functie'.
- Het team Financiën werkt aan de doorontwikkeling van de rapportages en de P&C-documenten.

5. Monitoringactiviteiten

- Via het VIC-plan, IC-plan en de P&C-cyclus wordt gewerkt aan de kwaliteit van de monitoring.

Inleiding
Onze kernboodschappen
Controlekader
Controleomgeving
Interne beheersing
IT-risico's en beheersing
Continuous Monitoring Platfom
Cybersecurity
Fraude en wet- en regelgeving
Impact op aanpak
Vooruitkijkend
Bijlagen
Inhoudsopgave

Evaluatie van de interne beheersing per proces

Op basis van de werkzaamheden die wij de afgelopen periode hebben uitgevoerd, zien wij dat de organisatie bezig is om de interne beheersing te verbeteren. Wij zien hierin overal een positieve beweging. In het overzicht hiernaast hebben wij de status weergegeven. In veel processen zijn verbeteringen doorgevoerd, soms hebben de verbeteringen echter nog niet het hele jaar gefunctioneerd omdat de aanpassing pas gedurende het jaar is gedaan (bijvoorbeeld betalingen). In dat geval hebben wij dit nog met een leeg of half bolletjes weergegeven. Soms is er ook sprake van bewuste keuzes om te wachten op nieuwe systemen die worden geïmplementeerd.

Nog niet alle processen zijn zodanig verbeterd dat wij in de controle gebruik kunnen maken van zichtbare interne beheersmaatregelen om te komen tot een systeemgerichte controleaanpak. Nu wordt daarbij nog veel gerepareerd door werkzaamheden in de 2e en 3e lijn uit te voeren. Voor 2022 is het belangrijk dat meer beheersmaatregelen zichtbaar in de processen worden ingericht in combinatie met geautomatiseerde controles in de provinciale systemen (bijvoorbeeld SAP). Dit ter versterking van de interne beheersomgeving. Dit geeft ook de mogelijkheid voor de eenheid CCO om de werkzaamheden te verschuiven naar een meer systeemgerichte controle. We lichten de verdere details van onze bevindingen in de bijlage toe. Ook hier blijkt dat veel maatregelen onderhanden zijn.

Klik hier voor een toelichting op het *drielijnenmodel*.

Beluister de PwC Podcast uit de serie ‘Breed perspectief op lokale overheden’ voor het belang van de interne beheersing.

Ons beeld is hierbij gebaseerd op de door ons uitgevoerde werkzaamheden tot medio oktober 2021. Wanneer wij in de komende maanden of bij de jaarrekening-controle nieuwe bevindingen hebben, dan zullen wij deze rapporteren in ons accountantsverslag.

	Proces	Line of defence 1	2	3	T.o.v. 2020
BEDRIJFSVOERING	Inkopen en betalingen	◖	◖	◖	↗
	Aanbestedingen	◖	◖	○	→
	Salarissen	○	◖	◖	→
	IT	○	○	○	→
UITVOERING	Grondexploitatie	◖	○	○	→
	Inkomende subsidies	○	○	○	→
	Verstrekte subsidies	◖	◖	◖	↗
	Openbaar vervoer	◖	◖	○	→
	Huren en pachten	◖	◖	○	→

Legenda

- ○ In opzet ontoereikend
- ◖ In opzet toereikend, maar één of meerdere beheersmaatregelen bestaan in de praktijk niet
- ● Proces is adequaat opgezet en beheersmaatregelen bestaan
- ◆ Niet van toepassing

Inleiding
Onze kernboodschappen
Controlekader
Controleomgeving
Interne beheersing
IT-risico's en beheersing
Continuous Monitoring Platfom
Cybersecurity
Fraude en wet- en regelgeving
Impact op aanpak
Vooruitkijkend
Bijlagen
Inhoudsopgave

Wat is het *drielijnenmodel*?

Onze controleaanpak is naast het controleren van de jaarrekening gericht op het verbeteren van uw bedrijfsvoering inclusief digitalisering hiervan. In onze controle hanteren wij daarvoor het *drielijnenmodel*. Dit model geeft handvatten om te beoordelen waar in de interne beheersing risico's worden ondervangen:

- In de eerste lijn: in het primaire proces, onder verantwoordelijkheid van de proceseigenaar.
- In de tweede lijn: in de ondersteunende processen zoals financiën en control, waar *checks and balances* ingericht zijn om fouten te signaleren.
- In de derde lijn: in uw verbijzonderde interne controle achteraf.

	1e lijn Lijnmanagement	2e lijn Ondersteuning	3e lijn Verbijzonderde Interne controle
	Domeinen/teams	Bedrijfsvoering, business- & financial controllers Team AO/IC	Concerncontrol
provincie	•Primair verantwoordelijk voor getrouwheid en rechtmatigheid transacties binnen eigen processen •Verantwoordelijk voor kwalitatieve analyse en toelichting P&C-producten	•Ondersteunt de domeinen en teams bij de optimalisering van de primaire processen en team AO/IC voert verbijzonderde interne controles uit. •De administratie voert bij de verwerking een aantal primaire controles uit op de 1e lijn.	•Eenheid concerncontrol voert audits uit op de werking van het VIC-plan en uitkomsten van team AO/IC en voert thema-audits uit •Adviseert over verbetering in de 1e en 2e lijn
PwC	•Adviseert (met concerncontrol) preventieve interne controlemaatregelen in het primaire proces •Geeft feedback om leesbaarheid/informatie-waarde P&C-documenten te verhogen	•Adviseert preventieve interne controle-maatregelen in het ondersteunende proces en de IT •Geeft adviezen om effectiviteit control-werkzaamheden te vergroten	•Adviseert/klankbord om te komen tot een effectieve en efficiënte controleaanpak •Maakt waar mogelijk gebruik van de werkzaamheden van het team AO/IC

Wij rapporteren via het push-leftprincipe

Het push-leftprincipe is erop gericht de interne beheersing in de eerste en tweede lijn te optimaliseren. Dit vanuit het uitgangspunt dat fouten voorkomen beter is dan achteraf constateren. Indien er tekortkomingen zijn in de interne beheersing in de eerste en tweede lijn, dan zullen wij deze daarom rapporteren als bevinding, ook als deze in de derde lijn met verbijzonderde interne controle ondervangen wordt.

Inleiding
Onze kernboodschappen
Controlekader
Controleomgeving
Interne beheersing
IT-risico's en beheersing
Continuous Monitoring Platfom
Cybersecurity
Fraude en wet- en regelgeving
Impact op aanpak
Vooruitkijkend
Bijlagen
Inhoudsopgave

IT-risico’s en interne beheersing

Stappen gemaakt in de opvolging van IT-bevindingen, wijzigingen aanstaande op het gebied van IT-governance

Stappen gezet in de opvolging van IT-bevindingen, echter volwassenheid IT-beheersing nog niet van voldoende niveau

In oktober 2021 hebben wij met uw organisatie gesproken om inzicht te krijgen in de relevante IT-wijzigingen en IT-ontwikkelingen. Aanvullend hebben wij ons begrip geactualiseerd van de status van de bevindingen in de IT General Controls (ITGC’s) zoals gerapporteerd tijdens de IT-audit 2020 voor de applicaties in scope van de jaarrekeningcontrole: SAP (financiële administratie), ADP (personeels- en salarisadministratie), SRS Excel (subsidieregistratie), Pacht (grondzakenadministratie), Grexmanager (grondexploitatieadministratie) en Inconto (inkoop en contractmanagement). ITGC’s zijn van belang om te borgen dat IT-risico’s ten aanzien van een betrouwbare gegevensverwerking worden beheerst.

Op basis van de gesprekken die wij hebben gevoerd en de stukken die wij hebben ontvangen concluderen wij dat er afgelopen jaar stappen zijn gezet; specifiek zijn ten aanzien van de configuratie van SAP en op het gebied van informatiebeveiliging & privacy diverse verbeteringen doorgevoerd.

Tegelijkertijd moeten wij ook concluderen dat ten aanzien van het change-managementproces en het usermanagementproces beperkte voortgang zichtbaar is, wat maakt dat wij, conform voorgaande jaren, een gegevens-gerichte aanpak hanteren. Gezien het belang van een adequate IT-beheersing adviseren we u hier voldoende prioriteit en opvolging aan te geven.

Wijzigingen aanstaande op het gebied van IT-governance

Wij hebben begrepen dat de provincie Utrecht voornemens is een aantal wijzigingen door te voeren op het gebied van IT-governance. De wens bestaat binnen twee jaar te komen tot een CIO-office en hiervoor op korte termijn een kwartiermaker aan te stellen. Het doel van het CIO-office is als volgt: 'Daarentegen is behoefte aan meer slagkracht om de majeure opgaven op het terrein van onder meer informatieveiligheid en privacy, archivering, data-gedreven werken, digitalisering en portfoliomanagement tot een succes te maken en daarmee versneld en versterkt grip te krijgen binnen de I-functie’.

Vanuit onze rol als accountant en de gesprekken die wij hebben gevoerd met de organisatie herkennen wij de behoefte aan meer slagkracht en eigenaarschap en onderschrijven het belang van ontwikkeling op het gebied van IT-governance. In de boardletter 2020 hebben we hier ook over gerapporteerd, specifiek als het gaat om systeemeigenaarschap en verantwoordelijkheden ten aanzien van IT en daaraan gerelateerd de opvolging van IT-bevindingen. Het inrichten van een CIO-office biedt naar onze mening de mogelijkheden om vanuit centrale regie in de organisatie te komen tot structurele verbeteringen.

Inleiding
Onze kernboodschappen
Controlekader
Controleomgeving
Interne beheersing
IT-risico's en beheersing
Continuous Monitoring Platfom
Cybersecurity
Fraude en wet- en regelgeving
Impact op aanpak
Vooruitkijkend
Bijlagen
Inhoudsopgave

IT-risico’s en interne beheersing

Aandacht voor interne beheersing en controlemaatregelen in het datamigratieproces bij selectie/implementatie nieuwe systemen

Vervanging systeem ter ondersteuning van personeel- en salarisadministratie onderhanden, aandacht gevraagd voor zichtbare controlemaatregelen migratie

Wij hebben begrepen dat de provincie Utrecht voornemens is om per 1 januari 2022 voor haar personeel- en salarisadministratie een overstap te maken van de huidige SaaS-oplossing ADP naar de SaaS-oplossing AFAS.

Hierbij zal een datamigratie plaatsvinden, waarbij de actuele gegevens van alle medewerkers worden gemigreerd. Daarnaast zullen enkel de historische gegevens meegenomen worden ten aanzien van verzuim.
De provincie Utrecht zal gebruikmaken van de 'dataopslagservice' van ADP, zodat zij de historische gegevens van de overige gegevens nog kunnen inzien voor de komende zeven jaar.

Deze implementatie heeft impact op de jaarrekeningcontrole 2022.
Wij adviseren u om voldoende tijd en aandacht te besteden aan de interne beheersing in en rondom het nieuwe systeem, inclusief de zekerheid die hierover geboden wordt door een assurancerapport door de leverancier AFAS. Aanvullend bevelen wij aan om adequate controlemaatregelen in te richten die de juistheid en volledigheid van de gegevensoverdracht van het huidige systeem naar het nieuwe systeem waarborgen en deze te documenteren.

Voorbereiding aanbestedingstraject ERP-systeem loopt

De organisatie is in voorbereiding op het aanbestedingstraject voor de vervanging van het huidige ERP-systeem (SAP). Een belangrijke stap om te komen tot een verdere versimpeling en andere inrichting van het financiële systeem (veel aandachtspunten in afgelopen jaren). Er is expliciet besloten om te gaan voor een geplande ingangsdatum van
1 januari 2023. Dit om ook de tijd te hebben om de inrichting van het systeem goed voor te bereiden en hiermee structureel opvolging te geven aan de interne en extern geconstateerde aandachtspunten in o.a. de financiële administratie, in plaats van oude keuzes in een nieuw systeem op te nemen. Kwaliteit wordt hiermee boven snelheid gekozen. Naar onze mening de juiste prioriteit.

Wij adviseren u om in een vroeg stadium na te denken over de interne beheersing in en rondom het nieuwe systeem, inclusief de zekerheid die hierover geboden wordt door derde partijen indien u (voor een deel) kiest voor uitbesteding. Graag gaan wij hierover ook tijdig met de organisatie het gesprek aan. Ook hier is het belangrijk dat adequate (achteraf toetsbare) maatregelen worden getroffen om een juiste en volledige migratie te waarborgen.

Inleiding
Onze kernboodschappen
Controlekader
Controleomgeving
Interne beheersing
IT-risico's en beheersing
Continuous Monitoring Platfom
Cybersecurity
Fraude en wet- en regelgeving
Impact op aanpak
Vooruitkijkend
Bijlagen
Inhoudsopgave

Continuous Monitoring Platform (CMP)

Wij investeren nadrukkelijk in het innoveren van onze accountantscontrole. Hierbij werken we toe naar een meer datagedreven controle. Onderdeel hiervan is de stap zetten naar het continu monitoren van belangrijke interne beheersmaatregelen op basis van deze data. Hiertoe gebruiken wij ons Continuous Monitoring Platform (CMP). Vooruitlopend op deze vervolgstap in onze accountantscontrole is provincie Utrecht in 2021 gestart met het gebruiken van CMP. Dit maakt het mogelijk om op basis van uw data real-time inzicht te verkrijgen of uitzonderingen binnen de controleomgeving daadwerkelijk voorkomen, bijvoorbeeld doorbrekingen van functiescheiding binnen applicaties. Die uitzonderingen kunnen dan worden opgevolgd.
Daarmee kunt u deze data gebruiken, zonder tijdrovende en ingewikkelde data-extracties, als input voor gesprekken met de lijnorganisatie. Deze tool helpt ook om bij ontbrekende documentatie rondom toegangsbeheer of wijzigingsbeheer alsnog aan te tonen of deze de werking van de IT-systemen hebben beïnvloed. Deze tool helpt u daarmee issues tijdig te signaleren. De provincie heeft door CMP meerdere detectieve controles ingericht. Zo is er een control ingericht die vaststelt of bij inkoopfacturen de Budgethouder (BH) gelijk is aan de Prestatie akkoord verklaarder (PAV). Dit is niet wenselijk omdat er dan geen vier-ogenprincipe op de transactie aanwezig is. Met de ingerichte controle kunnen rechten en rollen opnieuw ingericht worden en kan tussentijds worden vastgesteld dat de kosten alsnog rechtmatig zijn. Team AO/IC is actief betrokken bij de monitoring door CMP en de opvolging hiervan. Zie het figuur hieronder waarin het dashboard met de actieve controles in CMP zijn opgenomen.

Naast de al ingevoerde controles werkt de provincie aan het inperken van rechten in SAP bij kritische transacties. De uitkomsten van de CMP tool hebben de provincie hierbij geholpen. Aangezien de actie om de rechten in te perken nog onderhanden is, zijn de betreffende monitors nog niet overgedragen aan de lijn en/of team AO/IC. Uit de al verrichte acties en de op stapel staande acties is duidelijk te zien dat CMP de beheersing van de provincie nu al een stap verder brengt.

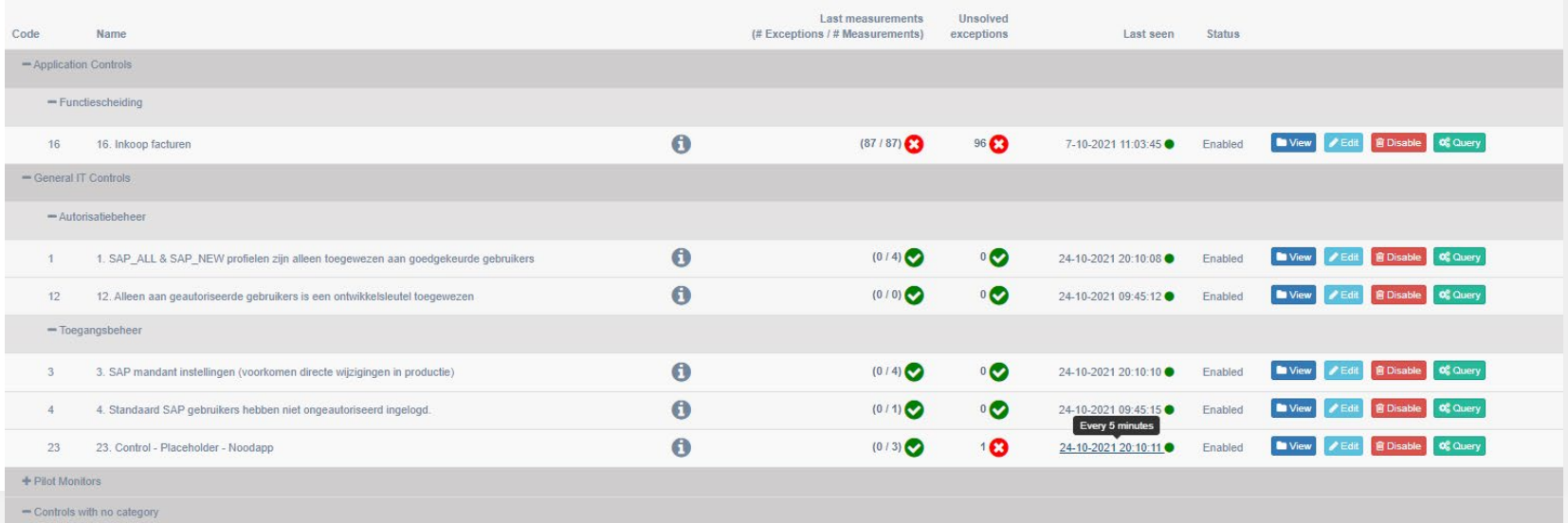

Code	Name	Last measurements (# Exceptions / # Measurements)	Unsolved exceptions	Last seen	Status	
Application Controls						
Functiescheiding						
16	16. Inkoop facturen	(87 / 87)	96	7-10-2021 11:03:45	Enabled	View Edit Disable Query
General IT Controls						
Autorisatiebeheer						
1	1. SAP_ALL & SAP_NEW profielen zijn alleen toegewezen aan goedgekeurde gebruikers	(0 / 4)	0	24-10-2021 20:10:08	Enabled	View Edit Disable Query
12	12. Alleen aan geautoriseerde gebruikers is een ontwikkelsleutel toegewezen	(0 / 0)	0	24-10-2021 09:45:12	Enabled	View Edit Disable Query
Toegangsbeheer						
3	3. SAP mandant instellingen (voorkomen directe wijzigingen in productie)	(0 / 4)	0	24-10-2021 20:10:10	Enabled	View Edit Disable Query
4	4. Standaard SAP gebruikers hebben niet ongeautoriseerd ingelogd.	(0 / 1)	0	24-10-2021 09:45:15	Enabled	View Edit Disable Query
23	23. Control - Placeholder - Noodapp	(0 / 3)	1	24-10-2021 20:10:11 (Every 5 minutes)	Enabled	View Edit Disable Query
Pilot Monitors						
Controls with no category						

Inleiding
Onze kernboodschappen
Controlekader
Controleomgeving
Interne beheersing
IT-risico's en beheersing
Continuous Monitoring Platfom
Cybersecurity
Fraude en wet- en regelgeving
Impact op aanpak
Vooruitkijkend
Bijlagen
Inhoudsopgave

Cybersecurity (1/2)

Verhoog uw cyberweerbaarheid

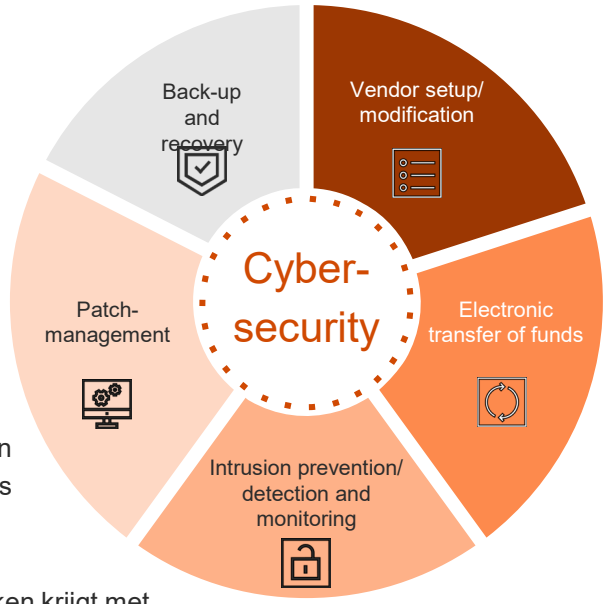

Recente aanvallen op diverse organisaties tonen aan dat de dreiging van cyber- en privacyincidenten toeneemt. Blijvende aandacht voor cyberweerbaarheid is noodzakelijk aangezien het niet meer de vraag is of u aangevallen wordt, maar wanneer dit gebeurt. Het op orde brengen en houden van de basisinformatiebeveiliging is essentieel evenals het tijdig signaleren van aanvallen en adequaat reageren. Het is van belang voldoende tijd, middelen en bewustzijn te hebben ten aanzien van informatiebeveiliging en privacy en de verankering hiervan binnen de organisatie.

Wij hebben gesproken met de gedelegeerd ambtelijk opdrachtgever voor het programma IV&P om inzicht te krijgen in hoe de provincie Utrecht omgaat met cyber- en privacyrisico's en weerbaar blijft tegen cyberdreigingen. Op basis hiervan hebben we onder andere begrepen dat:

- Een informatiebeveiligingsbeleid en privacybeleid zijn vastgesteld.
- Een Cyber Incident Response plan is opgesteld waarin staat hoe te handelen in het geval de organisatie te maken krijgt met een cyberincident. Hierbij is ook een crisiscommunicatieprotocol samengesteld en in overleg met het college van GS is een bestuurlijk afwegingskader gemaakt in het geval van een ransomwareaanval.
- Het Bedrijfscontinuïteitsplan is geactualiseerd en hierop aangesloten.
- Twee kleinschalige cyberoefeningen zijn georganiseerd en een CERT (CyberEmergencyReponseTeam) is samengesteld om hiermee te oefenen. Dit om als organisatie beter voorbereid te zijn op een mogelijk cyberincident (zoals een ransomwareaanval, hack, etc.) in de toekomst.
- Een gap-analyse is uitgevoerd ten aanzien van de BIO-maatregelen (Baseline Informatiebeveiliging Overheid) en aan de hand van het CIP-normenkader (Centrum Informatiebeveiliging en Privacybescherming) audits en selfassessments worden uitgevoerd, waarmee de provincie Utrecht inzicht heeft in de maatregelen die aanwezig zijn en welke aanvullende stappen er nog genomen dienen te worden.
- Elk kwartaal rapportering plaatsvindt ten aanzien van de AVG en over de voortgang van het IV&P-programma.

In onze werkzaamheden hebben we ons specifiek gericht op de vijf focusgebieden, zoals opgenomen in de figuur hiernaast, gebaseerd op de laatste cyberrisico's. We merken op dat we geen diepgaande beoordeling hebben uitgevoerd om vast te stellen of de provincie Utrecht adequate maatregelen heeft getroffen om te voldoen aan relevante wet- en regelgeving rondom de beveiliging van persoonsgegevens en cybersecurity.

Inleiding
Onze kernboodschappen
Controlekader
Controleomgeving
Interne beheersing
IT-risico's en beheersing
Continuous Monitoring Platfom
Cybersecurity
Fraude en wet- en regelgeving
Impact op aanpak
Vooruitkijkend
Bijlagen
Inhoudsopgave

Cybersecurity (2/2)

Verhoog uw cyberweerbaarheid

We vragen u specifieke aandacht voor de volgende cyberrisico's:

- We zien steeds vaker dat cybercriminelen methodes ontwikkelen om bankrekeningnummers of andere kritische **leveranciergegevens** te wijzigen door zich, door phishing, voor te doen als geautoriseerde medewerkers van leveranciers. Wij hebben begrepen dat de provincie Utrecht een vierogenprincipe heeft ingericht voor het wijzigen van crediteurenstamgegevens, echter wordt hierbij niet de betrouwbaarheid vastgesteld van de onderliggende mutatie. We adviseren de procedure hier op aan te scherpen, bijvoorbeeld door de leverancier te bellen om de wijziging te verifiëren.
- Bij leveranciergegevens zien we methodes waarbij frauduleuze verzoeken voor **overboekingen** worden gedaan met betrekking tot zakelijke transacties en leveranciersbetalingen. Wij hebben begrepen dat bij de provincie Utrecht twee autorisaties benodigd zijn voor het uitvoeren van een betaling. Wij hebben begrepen dat enkel het totaalbedrag wordt gecontroleerd en dat er geen juistheidscontroles plaatsvinden. Vanaf oktober 2021 wordt het hashtotaal geautomatiseerd gecontroleerd. Hiermee is de aanbeveling om juistheidscontroles uit te voeren opgevolgd.
- **Intrusion attacks** (o.a. ransomware) vinden steeds vaker plaats, waardoor organisaties geen toegang meer hebben tot hun kritieke infrastructuur en gegevens. Wij hebben begrepen dat in het eerste kwartaal van 2021 een start is gemaakt met de vormgeving van een Informatie Knoop Punt (IKP) wat uiteindelijk een SOC-functie (Security Operations Center) krijgt. Aanvullend hebben wij begrepen dat monitoring van het netwerk plaatsvindt door de eigen organisatie (door SolarWinds) en door diverse leveranciers (PQR, Orange, ESET).
- Cyber- en ransomwareaanvallen maken gebruik van bekende beveiligingsproblemen die leiden tot manipulatie of verwijderen van gegevens of het beïnvloeden van beschikbaarheid van systemen. Met een adequate **patchmanagement**procedure worden bekende beveiligingsproblemen verholpen waardoor ze niet misbruikt kunnen worden.
- Gebrek aan effectieve **back-up en herstelprocedures** kunnen als gevolg hebben dat systemen niet meer hersteld kunnen worden wanneer systemen onbruikbaar zijn geworden (bijvoorbeeld door een ransomwareaanval). Wij hebben begrepen dat de provincie Utrecht ten aanzien van back-up en recovery gebruikmaakt van de diensten van PQR. PQR beschikt over een back-up en recoverybeleid. Daarnaast zijn er restore-testen uitgevoerd en is er een uitwijktest uitgevoerd. Voor de applicatie P8 ligt back-up en recovery bij externe serviceorganisatie i-Real. De provincie Utrecht heeft geen inzicht in de maatregelen die door I-Real zijn getroffen.

Op basis van onze gesprekken begrijpen we dat, ten tijde van de auditwerkzaamheden, in 2021 geen significante cyberincidenten en datalekken hebben plaatsgevonden. De eenheid CCO voert een update uit van het cyberassessment en kijkt kritisch naar de ontwikkelingen. Wij zullen kennis-nemen van het definitieve rapport en uitgezette acties.

Inleiding
Onze kernboodschappen
Controlekader
Controleomgeving
Interne beheersing
IT-risico's en beheersing
Continuous Monitoring Platfom
Cybersecurity
Fraude en wet- en regelgeving
Impact op aanpak
Vooruitkijkend
Bijlagen
Inhoudsopgave

Fraude, omkoping en corruptie en het niet naleven van wet- en regelgeving

Update van het beheersingsproces van frauderisico's en risico's van het niet naleven van wet- en regelgeving en (mogelijke) fraude-indicaties.

We hebben de evaluatie door provincie Utrecht van frauderisico's en risico's in verband met het niet naleven van wet- en regelgeving beoordeeld.

Als onderdeel van onze controlewerkzaamheden hebben wij de interne beheersing rond het voorkomen en identificeren van fraude beoordeeld. Aangezien het voorkomen en opsporen van fraude de primaire verantwoordelijkheid is van de gedeputeerde staten, verwachten we dat er een zeker minimaal niveau van interne controle is, rekening houdend met de omvang en complexiteit van de provincie en haar activiteiten.

Wij hebben vastgesteld dat het team AO/IC en de eenheid CCO de belangrijkste processen binnen de provincie in kaart aan het brengen zijn en hierin de operationele risico’s, maar ook specifiek de frauderisco’s in meenemen en welke mitigerende maatregelen worden uitgevoerd om de risico’s te beperken. Momenteel is er een uitwerking voor het inkopen- en betalingenproces, uitgaande subsidies en het personeelsproces. Deze worden nog intern beoordeeld en verder uitgewerkt. Daarna volgt de invulling van de overige processen. Momenteel is er dan ook nog geen integrale risicobeoordeling rondom fraude en het voldoen aan wet- en regelgeving, maar is wel duidelijk de beweging zichtbaar om dit te gaan realiseren.

Tijdens onze tussentijdse controlewerkzaamheden zijn geen aanwijzingen van fraude of het niet voldoen aan wet- en regelgeving onder onze aandacht gekomen. Wij hebben op basis van onze detailbevindingen ten aanzien van de interne beheersing onze frauderisico’s heroverwogen. Zie hiervoor onze analyse op de volgende pagina.

Inleiding
Onze kernboodschappen
Controlekader
Controleomgeving
Interne beheersing
IT-risico's en beheersing
Continuous Monitoring Platfom
Cybersecurity
Fraude en wet- en regelgeving
Impact op aanpak
Vooruitkijkend
Bijlagen
Inhoudsopgave

Update ten aanzien van de frauderisicoanalyse

In ons auditplan hebben wij onze initiële frauderisicoanalyse opgenomen. Als onderdeel van onze tussentijdse controle hebben wij vastgesteld of beheersingsmaatregelen zijn getroffen om deze frauderisico's te ondervangen.

Daarnaast hebben wij de opzet van de interne beheersing van uw belangrijkste financiële processen beoordeeld. Hieruit blijken geen aanvullende frauderisico's ten opzichte van ons controleplan.
In onderstaande tabel hebben wij de uitkomsten voor u samengevat.

	Geconstateerd frauderisico	Al in het auditplan opgenomen	Nieuw in tussentijdse controle	In opzet aanwezige beheersingsmaatregel om risico te ondervangen	Restrisico
1	De inherente mogelijkheid van het management om interne beheersings-maatregelen te doorbreken resulteert in een frauderisico.	✓		Gezien de aard van het risico hebben interne beheersingsmaatregelen geen effect op het afdekken van dit risico.	Hoog
2	Frauderisico in de inkomende subsidies, met juiste toerekening aan boekjaren (afgrenzing) en voldoen aan de voorwaarden.	✓		In de opzet hebben wij geen beheersingsmaatregelen aangetroffen die het geïdentificeerde frauderisico afdekken. Wij zullen om deze reden gegevensgerichte werkzaamheden uitvoeren om voldoende zekerheid te verkrijgen.	Hoog
3	Frauderisico bij uitgaande betalingen.	✓		In opzet zijn er beheersmaatregelen ingericht in 2021. Wij moeten het bestaan (en evt. de werking) hiervan nog vaststellen. Voor 2021 zullen wij naar verwachting nog wel een gegevensgerichte controle uitvoeren (evt. in combinatie met uitkomsten toetsing in CMP).	Hoog
4	Fraude en corruptie bij aanbestedingen.	✓		Provincie Utrecht heeft een integriteitsbeleid en een programma 'Weerbaarheid'. Bij specifieke projecten is sprake van een multidisciplinair projectteam en een toetsformulier. Wijzigingen worden extern getoetst en periodiek wordt de Advisory Board over de wijzigingen geïnformeerd. Gezien de aard van het risico blijft het restrisico hoog. Wij zullen hier gegevensgerichte werkzaamheden op uitvoeren.	Hoog

Inleiding
Onze kernboodschappen
Controlekader
Controleomgeving
Interne beheersing
IT-risico's en beheersing
Continuous Monitoring Platfom
Cybersecurity
Fraude en wet- en regelgeving
Impact op aanpak
Vooruitkijkend
Bijlagen
Inhoudsopgave

Impact van onze tussentijdse werkzaamheden op onze controleaanpak

De impact van de tussentijdse werkzaamheden op ons auditplan

In ons auditplan hebben we de belangrijkste risico's geïdentificeerd. Op basis van deze risico's hebben we de verhoogde risico's voor wat betreft uw financiële verslaglegging gepresenteerd. De geplande controleaanpak is op basis van deze risico's vastgesteld.
We hebben onze risicoanalyse en controleaanpak geactualiseerd op basis van de interim-controlewerkzaamheden die specifiek voor deze risico's zijn uitgevoerd, waaronder de impact van de uitkomsten van de door ons tot op heden verrichte werkzaamheden. We concluderen dat de interne beheersing verbeterd is gedurende 2021. Veel verbeteringen zijn in de loop van 2021 gerealiseerd, bijvoorbeeld herinrichting crediteurenstamgegevens, of nog onderhanden vanuit de doelstellingen van project BV Beter. Doordat de verbeteringen nog niet het hele jaar gewerkt hebben, is het niet efficiënt om op de gewijzigde beheers-maatregelen te steunen voor de jaarrekeningcontrole van 2021. Wij voeren voor 2021 daarom geen gegevensgerichte controle uit. Voor 2022 zullen wij samen met de organisatie kijken op welke onderdelen een meer systeemgerichte controle mogelijk is.

Controlerisico's

We hebben geen nieuwe controlerisico's vastgesteld ten opzichte van ons auditplan.

Inleiding
Onze kernboodschappen
Controlekader
Vooruitkijkend
Rechtmatigheidsverantwoording
Impact van Covid-19
Wet normering topinkomens
Overige ontwikkelingen
Controleplanning
Bijlagen
Inhoudsopgave

Vooruitkijkend

In deze sectie kijken we vooruit naar de jaarrekeningcontrole en reflecteren we op onderwerpen die relevant kunnen zijn voor uw provincie of de jaarrekening.

03

Inleiding
Onze kernboodschappen
Controlekader
Vooruitkijkend
Rechtmatigheidsverantwoording
Impact van Covid-19
Wet normering topinkomens
Overige ontwikkelingen
Controleplanning
Bijlagen
Inhoudsopgave

Vooruitkijkend

Samen werken aan een efficiënte eindejaarscontrole

In dit onderdeel kijken we vooruit naar de eindejaarscontrole van uw jaarrekening over 2021, naar relevante verslaggevingsonderwerpen en hoe we met u samenwerken om het controle-proces zo soepel mogelijk te laten verlopen.

In dit hoofdstuk gaan we onder andere op de volgende punten in:

- Invoering nieuwe rechtmatigheidsverantwoording per 2022
- Impact van Covid-19 en specifiek de gevolgen voor het openbaar vervoer
- Wijzigingen in de Wet normering topinkomens (WNT)
- Overige ontwikkelingen zoals de voorziening achterstallig onderhoud, incidentele baten en lasten en de omgevingswet die per 2022 ingaat

We presenteren ook een tijdlijn tussen nu en de voltooiing van de definitieve audit.

Inleiding
Onze kernboodschappen
Controlekader
Vooruitkijkend
Rechtmatigheidsverantwoording
Impact van Covid-19
Wet normering topinkomens
Overige ontwikkelingen
Controleplanning
Bijlagen
Inhoudsopgave

Rechtmatigheidsverantwoording (1/2)

Provincie Utrecht werkt aan de invoering voor de rechtmatigheidsverantwoording

De rechtmatigheidsverantwoording als kans

Het college was altijd al verantwoordelijk voor het rechtmatig handelen van de provincie. Maar in de nieuwe situatie – na de invoering van de rechtmatigheids-verantwoording over 2022 – neemt het de expliciete verantwoordelijkheid en legt het hierover in de jaarrekening verantwoording af aan de staten.
De landelijk veelgehoorde term ‘het moest van de accountant’ zal hiermee hopelijk tot het verleden behoren. De kaderstellende en controlerende taak van de staten op de financiële rechtmatigheid van transacties krijgt hierdoor weer extra aandacht.

Vanuit PwC hebben we recent een blog gepubliceerd over ‘De rol van de staten bij de rechtmatigheidsverantwoording’ waarin een zestal adviezen worden geschreven voor staten- en raadsleden. Een van die adviezen is: ‘wees helder over de gewenste rapportage door het college’.

Provincie Utrecht ziet 2021 als pilotjaar om goed voorbereid in 2022 de rechtmatigheidsverantwoording op te kunnen stellen

De provincie Utrecht heeft uitgesproken 2021 als een proefjaar te beschouwen en de leerpunten hieruit mee te nemen bij de daadwerkelijke implementatie van de rechtmatigheidsverantwoording in 2022. De eenheid CCO monitort en coördineert de uitvoering door Team AO/IC van de VIC-werkzaamheden. Hierbij wordt actief gewerkt aan de opzet en het bestaan van de interne beheersmaatregelen binnen de materiële processen. Daarnaast wordt de eerste lijn als proceseigenaar geadviseerd om verbeteringen door te voeren in de interne beheersing van de processen. Aandachtsgebied voor 2022 is om vast te stellen dat alle materiële stromen en processen geraakt worden in de controle (dit door het gezamenlijk uitvoeren van een goede scoping).

De Kadernota rechtmatigheid 2022 is gepubliceerd

In augustus 2021 is de Kadernota rechtmatigheid 2022 verschenen. De kader-nota bevat stellige uitspraken en aanbevelingen die relevant zijn voor uw provincie. Er is een hoofdstuk (hoofdstuk 2) waarin voor statenleden op hoofdlijnen uitleg wordt gegeven over het begrip rechtmatigheid en de rollen die de verschillende partijen hebben bij de toepassing van rechtmatigheid.
Wij adviseren u om kennis te nemen van dit hoofdstuk. Vanuit de kadernota komen de volgende stellige uitspraken en aanbeveling naar voren:

Stellige uitspraken:

- Bepaal de verantwoordingsgrens met de staten en leg deze vast in de financiële verordening.
- Het normenkader moet worden vastgesteld door de staten.
- In de bedrijfsvoeringsparagraaf geeft het college een toelichting op alle afwijkingen (boven de rapporteringsgrens).
- Ontbrekende afrekeningen van subsidies leiden niet tot een onrechtmatigheid.
- De staten moet regels voor begrotingsonrechtmatigheid vastleggen in de financiële verordening.

Aanbeveling:

- Afspraken over verschuivingen tussen jaarschijven vastleggen in de financiële verordening.

Inleiding
Onze kernboodschappen
Controlekader
Vooruitkijkend
Rechtmatigheidsverantwoording
Impact van Covid-19
Wet normering topinkomens
Overige ontwikkelingen
Controleplanning
Bijlagen
Inhoudsopgave

Rechtmatigheidsverantwoording (2/2)

Kadernota rechtmatigheid 2021

Ter overbrugging van het jaar uitstel van de rechtmatigheidsverantwoording is de Kadernota rechtmatigheid 2021 uitgebracht als addendum op de Kadernota rechtmatigheid 2018. Deze kadernota bevat ook stellige uitspraken en aanbevelingen die relevant zijn voor uw provincie voor het begrotingsjaar 2021:

Stellige uitspraak:

- Niet-financiële onrechtmatigheden in verband met het niet naleven van bepalingen uit de Wet fido en bijbehorende regelingen dienen te worden opgenomen en toegelicht te worden in de paragraaf bedrijfsvoering (bijvoorbeeld kasgeldlimiet).

Aanbevelingen:

- Geconstateerde fraude door eigen medewerkers dient te worden toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering.
- Afspraken tussen college en staten over verschuivingen van uitgaven tussen jaarschijven in een meerjarig investeringsbudget moeten worden vastgelegd in de financiële verordening. Zolang aannemelijk is dat het totaal van de uitgaven binnen een investeringsbudget blijft, levert de overschrijding van een jaarschijf, tenzij anders besloten door de staten, geen onrechtmatigheid op. Een overschrijding moet wel worden toegelicht in de jaarrekening.
- Het advies is om kaders op te nemen in de financiële verordening indien specifieke budgetten bij onderuitputting op jaareinde in bestemmingsreserves worden opgenomen. In de nota zijn een aantal opties voor de verwerking hiervan opgenomen.

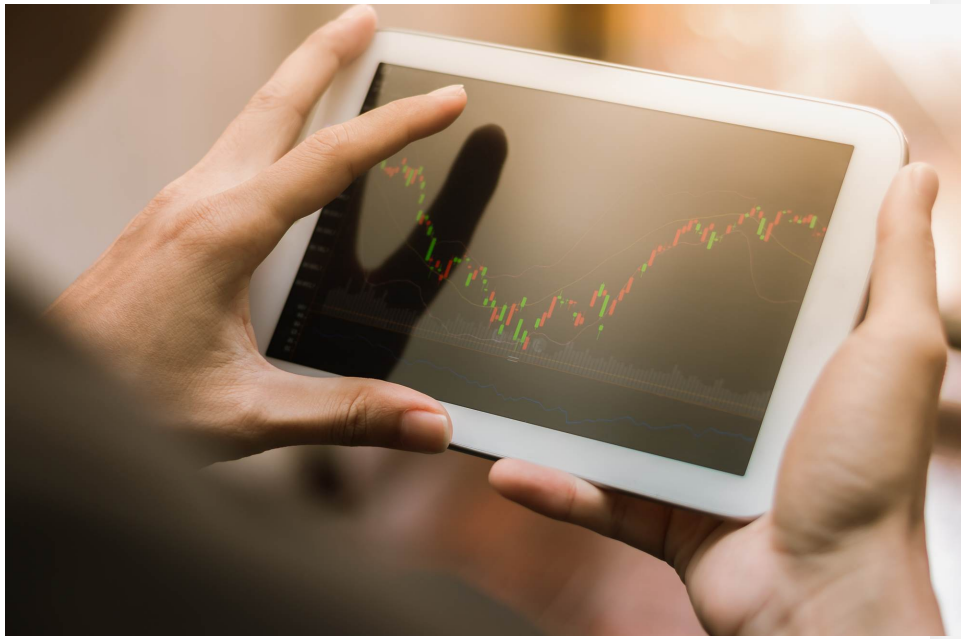

Inleiding
Onze kernboodschappen
Controlekader
Vooruitkijkend
Rechtmatigheidsverantwoording
Impact van Covid-19
Wet normering topinkomens
Overige ontwikkelingen
Controleplanning
Bijlagen
Inhoudsopgave

Impact van Covid-19

In dit hoofdstuk staan we stil bij de impact van Covid-19 op de financiële positie en de getrouwheid en rechtmatigheid van transacties. Wat we hebben gezien is dat de provincie over wendbaarheid beschikt. In korte tijd zijn diverse acties ondernomen om de dienstverlening te laten doorlopen, maar ook bijvoorbeeld door het inrichten en uitvoeren van regelingen om instellingen en ondernemingen te ondersteunen in de Covid-tijd. Hierbij werd ook ‘getrouwheid’ en ‘rechtmatigheid’ zoveel mogelijk in acht genomen.

Covid-19 heeft ook gevolgen voor jaarrekening 2021, opstellen analyse van belang

Ook voor de jaarrekening 2021 gelden nog belangrijke aandachtspunten als gevolg van Covid-19. Zo is het belangrijk om te kijken naar de waarderingen van deelnemingen en vorderingen, dient te worden bepaald of er sprake is van garanties die concreet worden, is het belangrijk om de uitgangspunten van de provinciale grondexploitatie te toetsen en dienen diverse subsidies te worden vastgesteld waarbij op voorhand soms al duidelijk is dat de prestaties niet zijn gerealiseerd. Het hanteren van de juiste besluitvormingsprocessen is hierbij in het kader van de rechtmatigheid van belang. Daarbij dient voor de jaarrekeningcontrole een interne analyse te worden uitgevoerd op de gevolgen van Covid-19 voor de jaarrekening.

Specifieke gevolgen voor openbaar vervoer

SISA-verantwoording en jaarverantwoording gaan uit elkaar lopen

Provincie Utrecht heeft beschikbaarheidsvergoeding openbaar vervoer (BVOV) ontvangen en beschikt aan vervoerders over 2020. Hierover dient in de SiSa-bijlage verantwoording te worden afgelegd door de provincie. De provincie mag hierbij pas een besteding verantwoorden op het moment dat de prestatie is aangetoond door de vervoerder. De provincie heeft nog geen jaarrekeningen of verantwoordingen over boekjaar 2020 van de vervoerders ontvangen.

Voor vervoerder Syntus wordt de jaarrekening 2020 in november 2021 verwacht, echter vervoerder U-OV dient de jaarrekening van 2019 nog af te ronden. Zolang de jaarrekeningen van de vervoerders niet definitief zijn kunnen de definitieve afrekeningen met de vervoerders niet worden opgesteld en daarmee niet worden verantwoord in de SiSa-bijlage 2021. Het is belangrijk dat tijdig wordt beoordeeld wat de gevolgen zijn voor de SiSa-verantwoording en hierover eventueel afstemming met het Rijk plaatsvindt.

BVOV 2021 en mogelijke financiële gevolgen voor afrekening subsidie en garantstelling

Voor het BVOV 2021, zijn de beschikkingen van het Rijk ontvangen en zijn de vergoedingen begin oktober uitgekeerd aan Syntus en U-OV.

Voor de concessie van U-OV geldt dat provincie Utrecht opbrengst-verantwoordelijk is. Opbrengsten worden op basis van t-2 meegenomen in de afrekening van de concessielasten met de vervoerder. Hierbij heeft de vergoeding BVOV mogelijk gevolgen voor de eindafrekening (afhankelijk van definitie). De organisatie heeft voldoende aandacht voor dit mogelijke risico.

Daarnaast staat de provincie op basis van de afspraken ten aanzien van BVOV garant voor de 0-lijn van de vervoerders uitgaande van het gerealiseerde resultaat. U-OV geeft aan rond een resultaat rond de 0-lijn uit te komen.
Syntus ziet risico's en verwacht op een negatief resultaat uit te komen. Indien Syntus ultimo 2021 op een negatief resultaat uitkomt, zal de provincie dit verschil dienen te bekostigen. De provincie houdt nauw contact met Syntus over de status en maandelijks wordt het resultaat gedeeld met de provincie om de ontwikkelingen van het resultaat te monitoren. Voor de jaarrekening 2021 dient een goed onderbouwde inschatting te worden gemaakt van de gevolgen (inclusief het opnemen van een schuld).

Inleiding
Onze kernboodschappen
Controlekader
Vooruitkijkend
Rechtmatigheidsverantwoording
Impact van Covid-19
Wet normering topinkomens
Overige ontwikkelingen
Controleplanning
Bijlagen
Inhoudsopgave

Impact van Covid-19 (vervolg)

Aanbestedingen concessies

De huidige OV-concessies lopen tot 31-12-2023. Dat betekent dat op korte termijn nieuwe aanbestedingen zouden moeten starten voor de OV-concessies. Echter, als gevolg van Covid-19 is er momenteel geen markt voor nieuwe OV-concessies. Als gevolg daarvan heeft de provincie besloten dat de aanbesteding van nieuwe concessie wordt uitgesteld naar 2025.
Hierdoor dienen de huidige concessies verlengd te worden of dient een noodconcessie uitgegeven te worden.

De vervoerders van de huidige concessies hebben een businesscase uitgewerkt voor de periode na de huidige concessies, oftewel 2024-2025.
De uitkomst van deze businesscase is dat de kosten hoger zullen zijn dan de huidige beschikbare budgetten van de provincie. Dit komt doordat er naar verwachting minder reizigers dan voorheen gebruik zullen maken van het OV, ook nog in 2024-2025.

Voor de jaren 2021 en 2022 worden de financiële risico's voor de provincie beperkt door de BVOV-regeling vanuit het Rijk. Echter, voor de jaren daarna is er nog veel onzeker. De vraag is of het huidige budget voldoende zal zijn om de beschikbaarheid van het OV in stand te houden. De provincie is in overleg met de vervoerders om te kijken naar mogelijkheden van kostenbesparingen zonder grote impact op de beschikbaarheid van de dienstregeling.

Naar onze mening heeft de organisatie voldoende oog voor de mogelijke (financiële) risico's. Hierbij zijn belangrijke aandachtspunten in het kader van de verslaggeving:

- Een goede en complete weergave van de risico's in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing in zowel begroting als jaarverslag.
- Het zorgen voor een adequate onderbouwing van de verlenging van concessies in relatie tot de rechtmatigheid (naleving Europese aanbestedingsrichtlijnen).
- Het opnemen van eventuele afspraken voor de toekomst onder de niet uit de balans blijkende verplichtingen (indien van toepassing).

Inleiding
Onze kernboodschappen
Controlekader
Vooruitkijkend
Rechtmatigheidsverantwoording
Impact van Covid-19
Wet normering topinkomens
Overige ontwikkelingen
Controleplanning
Bijlagen
Inhoudsopgave

Wet normering topinkomens

Uw WNT-norm 2021

De WNT is van toepassing op provincie Utrecht (hierna: ‘uw instelling’).
Het bezoldigingsmaximum voor topfunctionarissen van uw organisatie wordt bepaald door het algemeen wettelijk maximum. Het algemeen voltijds- en voljaarsbezoldigingsmaximum voor 2021 is met ingang van 1 januari 2021 €209.000 (2020: €201.000).

Uw interne beheersing rondom WNT

De volgende interne beheersingsmaatregelen rondom een juiste toepassing van de WNT zijn essentieel:

- (Wijzigingen in) bezoldigingsafspraken met topfunctionarissen dienen expliciet vooraf aan de WNT te worden getoetst.
- Uw instelling beschikt per topfunctionaris over een overzicht van alle betalingen in het kalenderjaar.
- Er wordt een vakantiedagenregistratie voor uw topfunctionarissen bijgehouden (voor zover dit leidt tot een saldo vakantiedagen dat vervolgens wordt uitbetaald).
- Afspraken met topfunctionarissen dienen vooraf expliciet (zichtbaar) aan de WNT te worden getoetst.
- Het valt aan te bevelen de template voor de rondrekening WNT aan te houden bij het opmaken van de verantwoording, zodat wordt gewaarborgd dat alle relevante looncomponenten worden meegenomen.

Aandachtspunten WNT-verantwoording 2021

De volgende aandachtspunten zijn mogelijk relevant voor de WNT-verantwoording 2021 van uw provincie:

- Ontvangt een topfunctionaris ook nog een bezoldiging op andere gronden dan de topfunctie? Dan moet u (vanaf 2021!) mogelijk een extra overzicht in uw WNT-verantwoording opnemen.
- Hebt u niet-topfunctionarissen in dienstbetrekking die in 2021 méér bezoldiging ontvangen dan hun deeltijdfactor x €209.000, dan moet u deze (op functie) als ‘overige functionarissen’ in de WNT-verantwoording opnemen. In afwijking van 2020 wordt vanaf 2021 de periode waarin de betrokken functionaris in dienst was niet langer vermeld.

Wijzigingen WNT vanaf 2022

Het algemeen voltijds- en voljaarsbezoldigingsmaximum is voor 2022 verhoogd naar €216.000 (2021: €209.000). Voor topfunctionarissen zonder dienstverband worden de maxima €28.700 (2021: €27.700) per maand voor de eerste zes maanden plus €21.700 (2021: €21.000) per maand voor de tweede zes maanden, met een maximum uurtarief van €206 (2021: €199).

Inleiding
Onze kernboodschappen
Controlekader
Vooruitkijkend
Rechtmatigheidsverantwoording
Impact van Covid-19
Wet normering topinkomens
Overige ontwikkelingen
Controleplanning
Bijlagen
Inhoudsopgave

Overige ontwikkelingen

Voorziening voor achterstallig onderhoud van toepassing per 1 januari 2021, nieuwe handreiking over incidentele baten en lasten en per 1 juli 2022 treedt de omgevingswet in werking

Voorziening achterstallig onderhoud

In de notitie materiële vaste activa 2020 is een stellige uitspraak opgenomen inzake de voorziening achterstallig onderhoud; deze is vanaf 2021 van toepassing. De stellige uitspraak stelt dat er in geval van achterstallig onderhoud, waarbij sprake is van kapitaalvernietiging en/of onveilige situaties, een voorziening moet worden gevormd.

Het is belangrijk om een inventarisatie te maken van het achterstallig onderhoud, waarbij ook een financiële vertaling wordt gemaakt voor de benodigde voorziening. Het is handig om hier het meerjarenonderhoudsplan als basis voor te nemen.

De kosten die worden gemaakt voor de uitvoering van het onderhoud dienen ten laste van de gevormde voorziening te worden verantwoord.

Achterstallig onderhoud kan ook worden verholpen door de betreffende activa versneld te vervangen. In dit geval hoeft er geen voorziening te worden gevormd.

Incidentele baten en lasten

In 2021 is er een handreiking ‘verduidelijking structurele en incidentele baten en lasten’ uitgekomen die een toelichting geeft over de verduidelijking van de structurele en incidentele baten en lasten in de jaarrekening. Deze handreiking geeft inzichten, uitgangspunten en voorbeelden voor het opstellen van de incidentele baten en lasten in de jaarrekening.

Wij analyseren de conceptuitwerking van de provincie en komen hier in de voorbereiding van de jaarrekeningcontrole op terug.

Omgevingswet

De Omgevingswet treedt per 1 juli 2022 in werking. De wet is bedoeld om te zorgen voor een goede balans tussen het benutten en beschermen van de fysieke leefomgeving en om met overzichtelijkere regels de leefomgeving meer in samenhang in te richten. De provincie heeft binnen de Omgevingswet een regierol en is hierdoor voornamelijk afhankelijk van tijdige en juiste informatie. De omgevingsvisie en Interim omgevingsverordening zijn op 1 april 2021 in werking getreden. De omgevingsverordening integreert de oude verschillende verordeningen tot één verordening en de omgevingsvisie integreert de oude verschillende visies tot één visie. Hierdoor ontstaat een coherent kader waarmee de provincie invloed uit kan oefenen op de fysieke leefomgeving in de provincie. Met programma’s en projectbesluiten kan de provincie hier nader invulling aan geven. Wij hebben als accountant geen inhoudelijk toetsende rol, echter onze eerste beelden zijn dat de provincie op de website ten aanzien van de Omgevingswet transparant informatie deelt met de betrokkenen en de juiste stappen neemt.

Inleiding
Onze kernboodschappen
Controlekader
Vooruitkijkend
Rechtmatigheidsverantwoording
Impact van Covid-19
Wet normering topinkomens
Overige ontwikkelingen
Controleplanning
Bijlagen
Inhoudsopgave

Overige ontwikkelingen

Wijziging lastnemingssystematiek verstrekte subsidies ingegaan per 1 januari 2021

Wijziging systematiek in het BBV

In 2020 heeft in de werkgroep Lastneming subsidies met de provincies, het ministerie van BZK en accountants overleg plaatsgevonden over de verwerking van subsidies in de begroting/jaarrekening naar aanleiding van de Handreiking Verantwoording van Subsidies van januari 2019. Dit heeft geleid tot een definitief voorstel inzake lastneming subsidies.

Dit voorstel bevat de volgende onderdelen:

1. De last wordt verantwoord in het jaar waarin de subsidieontvanger start met de uitvoering van de activiteiten op basis van de startdatum van de projectperiode in de subsidieverleningsbeschikking, tenzij:
   a) De verstrekte subsidie een boekjaar/exploitatiesubsidie betreft: uit de subsidiebeschikking blijkt onomstotelijk dat de activiteiten waarvoor de subsidie wordt verleend in één of meerdere volgende jaren zal plaatsvinden.
   b) De verstrekte subsidie een projectsubsidie betreft, het individuele subsidiebedrag het gedefinieerde grensbedrag overschrijdt en boekjaar overschrijdend is.
2. Provinciale Staten stellen een grensbedrag vast voor projectsubsidies
3. Bij afgifte van de subsidieverleningsbeschikking wordt, voor zover de verstrekte projectsubsidie nog niet als last in het boekjaar is verantwoord, bij voorkeur het resterende bedrag aan een specifieke bestemmingsreserve ‘verstrekte subsidies’ toegevoegd of dient te worden toegelicht onder de niet uit de balans blijkende verplichtingen.
4. Een verstrekte projectsubsidie, boven het grensbedrag, wordt bij afgifte van de subsidieverleningsbeschikking op basis van het bestedingsritme van de begrote jaarlijkse kosten zoals opgenomen in de beschikking, toegerekend aan de betreffende boekjaren.

Met deze wijziging wordt de lastneming meer aangesloten bij het moment van uitvoering van de prestaties. Deze verwerkingswijze is daarna bekrachtigd door de commissie BBV en van toepassing vanaf het boekjaar 2021. Als gevolg hiervan heeft provincie Utrecht de verwerkingswijze van subsidielasten moeten aanpassen.

Kaderstelling is hierop aangepast

De kaderstelling is aangepast op de nieuwe systematiek voor lastneming. In de financiële verordening is de lastneming uitgewerkt. In het specifieke Statenbesluit (2021AC007 d.d. 24-03-2021) is het grensbedrag vastgesteld op €1,4 miljoen. We adviseren per jaar te evalueren of de gehanteerde norm (grensbedrag) passend is ten opzichte van de totale lasten van de provincie.

Verwerking in het huidige proces

Door de subsidieorganisatie is een positionpaper opgesteld, waarin de aanpassing naar de nieuwe verwerkingswijze is uitgewerkt. Voor 2021 gaat het naar verwachting om drie á vier subsidiedossiers die boven het grensbedrag uitkomen en daarom via de nieuwe systematiek moeten worden verwerkt.

De organisatie heeft de lastnemingssystematiek in lijn gebracht met het definitieve landelijke voorstel lastneming subsidies. Het proces is aangepast op de relevante onderdelen, waarbij in de beschikking het bestedingsritme wordt opgenomen op basis van de jaarschijven van de verwachte bestedingen. De provincie neemt in de beschikkingen de verplichting tot oplevering van (jaarlijkse) voortgangsrapportages op, waarmee monitoring op lastneming gewaarborgd kan worden.

Wij adviseren de inschatting van de jaarschijven zichtbaar te documenteren en toetsbaar te maken op basis van de voortgang.

Inleiding
Onze kernboodschappen
Controlekader
Vooruitkijkend
Rechtmatigheidsverantwoording
Impact van Covid-19
Wet normering topinkomens
Overige ontwikkelingen
Controleplanning
Bijlagen
Inhoudsopgave

Overige ontwikkelingen

Wijziging lastnemingssystematiek verstrekte subsidies

Aanpassen begrotingsproces voor de nieuwe systematiek

In lijn met de aangepaste systematiek voor lastneming is het begrotingsproces aangepast. Het team subsidies heeft samen met team FIN een team opgezet om het juist begroten, het boeken van de realisatie en het afgeven van prognoses in te richten. Bij het accountantsverslag zullen wij inzicht geven in de uitkomsten van de ingezette acties.

De provincie kijkt actief vooruit in het subsidieproces

De organisatie is actief bezig met de implementatie van het nieuwe subsidiesysteem, dat naar verwachting per april 2022 volledig operationeel zal zijn. Per december 2021 wordt gestart met het implementatietraject. In de afgelopen maanden zijn verschillende workshops gehouden binnen de organisatie, waarmee een doorkijk is gemaakt vanuit het huidige subsidieproces naar het proces in het nieuwe systeem. Hierbij is aandacht besteed aan de wijze van verantwoording en vastlegging, waarmee direct aansluiting wordt gemaakt met de gewijzigde lastnemingssystematiek.

Uitgangspunt is hierbij geweest om eerst het gewenste proces (Soll) in kaart te brengen en daarna de overgang naar het nieuwe systeem in te richten.
Het huidige subsidiesysteem wordt momenteel bijgewerkt, gecontroleerd en achterstanden ten aanzien van de vaststellingen worden actief ingehaald.
We constateren dat door deze werkwijze de overgang naar het nieuwe subsidiesysteem gestructureerd plaatsvindt.

Wij adviseren om na de implementatie van het nieuwe subsidiesysteem een IT-audit te laten plaatsvinden om vast te stellen dat de gewenste inrichting van het proces en beheersmaatregelen ook daadwerkelijk functioneren.

Inleiding
Onze kernboodschappen
Controlekader
Vooruitkijkend
Rechtmatigheidsverantwoording
Impact van Covid-19
Wet normering topinkomens
Overige ontwikkelingen
Controleplanning
Bijlagen
Inhoudsopgave

Overige ontwikkelingen

Aankomende wijzigingen in de controleverklaring van accountants ten aanzien van fraude

Achtergrond

In september heeft de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) een consultatiedocument uitgebracht met voorgestelde wijzigingen in de door accountants vanaf het boekjaar 2022 te verstrekken controleverklaringen bij jaarrekeningen. Het betreft zowel wettelijke als vrijwillige controleopdrachten. De wijzigingen zien op de door de NBA, in afstemming met de door de minister van Financiën aangestelde kwartier-makers, verplichte uitgebreide rapportage door accountants over de uitgevoerde werkzaamheden ten aanzien van fraude en continuïteit. Ook heeft de NBA aangekondigd dat bij Organisaties van Openbaar Belang (OOB's) al in de controleverklaring bij de jaarrekening over het boekjaar 2021 moet worden gerapporteerd over fraude. Bij andere organisaties wordt een pilot uitgevoerd met betrekking tot de uitgebreide controleverklaring ten aanzien van fraude en continuïteit.

Deze wijzigingen zullen daarom ook van invloed zijn op de controleverklaring die wij vanaf 2022 bij de jaarrekening van provincie Utrecht verstrekken en het is van belang dat wij hiervoor gezamenlijk de voorbereidingen treffen.

Fraude

Ten aanzien van fraude zullen wij op basis van de aangepaste standaard gaan rapporteren over de risico-inschatting, verrichte werkzaamheden en materiële bevindingen ten aanzien van fraude. Ten behoeve daarvan zullen we de verschillende getroffen maatregelen om fraude tegen te gaan onderzoeken, waaronder:

- de implementatie van een gedragscode met ethische gedragsregels voor het creëren van een cultuur van eerlijkheid;
- de door het management uitgevoerde frauderisicoanalyse;
- de maatregelen van interne beheersing die getroffen zijn om specifieke frauderisico's te mitigeren;
- de wijze waarop het management opvolging geeft aan meldingen van klokkenluiders of andere signalen van fraude;
- het opstellen van een redresplan en uitvoeren en monitoren van de acties.

Wij adviseren u te beoordelen wat de kwaliteit is van uw frauderisicoanalyse en indien nodig tijdig maatregelen te treffen om de kwaliteit van de fraude-beheersing te verbeteren aangezien de kwaliteit van deze beheersing mede bepalend is voor de bevindingen die wij in de controleverklaring zullen (moeten) rapporteren. Wij adviseren u ook om hierover zelf in de paragraaf bedrijfsvoering te rapporteren zodat wij hier in onze controleverklaring naar kunnen verwijzen en de door u gerapporteerde informatie kunnen bevestigen.

Inleiding
Onze kernboodschappen
Controlekader
Vooruitkijkend
Rechtmatigheidsverantwoording
Impact van Covid-19
Wet normering topinkomens
Overige ontwikkelingen
Controleplanning
Bijlagen
Inhoudsopgave

Controleplanning

Een overzichtelijk controleproces

We faseren onze controle zo gelijkmatig mogelijk gedurende het jaar en besteden veel tijd aan het begrijpen van wijzigingen in de controleomgeving, het testen van tussentijdse saldi en het bespreken van mogelijke transacties en accountingkwesties. Ons doel is om tijdig (complexe) accountingonderwerpen te bespreken, te testen en op te lossen wanneer deze zich voordoen en ruim voor het einde van het jaar. In onderstaande tabel is de planning voor de audit 2021 gevisualiseerd.

jul - sept

Planningsfase

- Bespreken auditplan
- Kennisnemen ontwikkelingen provincie
- Update meetings
- Opzetten en bespreken risicoanalyse
- Controleplanning opstellen
- Interne controle plannen doornemen en hierover terugkoppelen
- Afspraken met organisatie maken over planning en oplevering
- Opzet algemene IT-beheersing beoordelen

Opdrachtbevestiging *staten*

Auditplan *staten*

sept - nov

Interim-controle

- Bespreken opzet financiële processen
- Vaststellen of processen in de praktijk ook bestaan zoals ze beschreven zijn
- Actualisatie IT-audit
- Gegevensgerichte controles op de werkzaamheden team AO/IC en eenheid CCO 1e halfjaar 2021

Rapportage interim bevindingen *college*

nov - jan

Vroegtijdige zekerheid

- Gegevensgerichte controles op de werkzaamheden team AO/IC en eenheid CCO 2e halfjaar
- Detailwerkzaamheden op aanbestedingen, MVA, reserves, begrotingsrechtmatigheid
- Risicoanalyses SISA
- Bespreken risicovolle dossiers met organisatie/directie ter voorbereiding op jaarrekeningcontrole
- Met de organisatie op te leveren specificaties jaarrekeningcontrole bespreken

Boardletter *staten*

feb - mei

Eindejaarscontrole

- Uitvoeren jaarrekeningcontrole
- Controle van derden ontvangen verantwoordingen
- Bespreken uitkomsten controle
- Controleaanpassingen in definitieve jaarrekening
- Bespreken accountantsverslag met organisatie, college en staten (FAC)
- Evaluatie

Accountantsverslag *staten*

Controleverklaring *staten*

Inleiding
Onze kernboodschappen
Controlekader
Vooruitkijkend
Bijlagen
ISA-vereisten
Inhoudsopgave

Bijlagen

In dit hoofdstuk hebben we de bijlagen opgenomen waaronder een overzicht van de vereiste communicatie.

04

Inleiding
Onze kernboodschappen
Controlekader
Vooruitkijkend
Bijlagen
ISA-vereisten
Inhoudsopgave

Onze communicatie over de belangrijkste voorwaarden en aandachtspunten van de controle

Vereiste communicatie op grond van de controlestandaarden	Auditplan	Rapportage interim-bevindingen	Accountantsverslag
Mededeling over de verantwoordelijkheden van de accountant	●		
Bevestiging van de onafhankelijkheid van PwC	●		●
De zaken die zijn aangemerkt als kernpunten van de controle	●		●
Eventuele significante tekortkomingen in de interne controle		●	●
Eventuele ontdekte of vermoede fraude		●	●
Niet naleven van wet- en regelgeving			●
Schriftelijke bevestigingen gevraagd van het college/management			●
Alle zaken die van invloed zijn op de vorm en inhoud van de controleverklaring			●
Standpunt van de accountant over belangrijke kwalitatieve aspecten van de verslaggeving door het college			●
Rapporteren over significante moeilijkheden, aangelegenheden en overige zaken die van belang zijn voor het toezicht op het financiële verslaggevingsproces			●
Niet-gecorrigeerde afwijkingen			●
Significante aangelegenheden die naar voren komen tijdens de controle in verband met verbonden partijen van de provincie.			●
Beschrijving van de reikwijdte en timing van de controle, waaronder significante risico's	●		●

Inleiding
Onze kernboodschappen
Controlekader
Vooruitkijkend
Bijlagen
Inhoudsopgave

Inhoudsopgave

Inleiding 1
Onze kernboodschappen 2
Controlekader 3
Controleomgeving 4
Controleomgeving 5
Interne beheersing 6
IT-risico's en beheersing 7
Continuous Monitoring Platfom 8
Cybersecurity 9
Fraude en wet- en regelgeving 10
Impact op aanpak 11
Vooruitkijkend 12
Rechtmatigheidsverantwoording 13
Impact van Covid-19 14
Wet normering topinkomens 15
Overige ontwikkelingen 16
Overige ontwikkelingen 17
Overige ontwikkelingen 18
Controleplanning 19
Bijlagen 20
ISA-vereisten 23
Inhoudsopgave 24